

УДК 615.015.32:636.5

ГОМЕОПАТІЯ У ПТАХІВНИЦТВІ

*Б. Кружель, к. б. н., П. Грицишин, к. т. н., С. Павкович, к. с.-г. н.,
С. Вовк, д. б. н., Г. Лисак, к. б. н., Б. Кректун, к. с.-г. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. З кожним роком проблеми екологізації сільськогосподарського виробництва стають дедалі актуальнішими. У цьому аспекті розвиток органічного землеробства й тваринництва в Україні має практично всі передумови, щоб посісти одне з провідних місць серед виробників органічної продукції в Європі. Під органічним сільським господарством у світі розуміють агровиробничу діяльність, що не використовує синтетичних хімікатів (мінеральні добрива, пестициди, антибіотики) та охоплює різні його сфери – рослинництво, тваринництво, птахівництво, садівництво.

Використання гомеопатичних препаратів у ветеринарній практиці у веденні органічного тваринництва передусім пов'язують із тим, що гомеопатичні препарати, виготовлені з екологічно чистої сировини природного походження, не накопичуються в організмі тварин і відповідно не можуть потрапити у продукти харчування тваринного походження. Тому їх вважають нешкідливими для споживачів.

Водночас гомеопатичні препарати дають змогу лікувати організм тварини загалом, а не регулювати діяльність окремих його органів чи систем. Також призначення цих препаратів базується насамперед не на конкретному діагнозі захворювання, а на сукупності симптомів, які спостерігають у стаді тварин, що і є визначальною рисою гомеопатичного методу лікування в органічному тваринництві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років гомеопатичні препарати зайняли належне місце в терапії різних захворювань тварин і птиці. Передумовою слугувало чимало як наукових, так і практичних напрацювань у цій галузі людської діяльності [1–10].

Поштовхом до розвитку зазначеного напрямку у ветеринарній медицині стало загальне зростання свідомості людей у сучасному суспільстві й потреба у впровадженні безпечних та ефективних методів лікування, застосування яких дало б змогу лікувати гострі та хронічні захворювання, вберігаючи при цьому організм від наслідків шкідливих побічних навантажень і ушкоджень. Тому сьогодні зростає зацікавленість лікарів ветеринарної медицини в гомеопатії загалом, у тому числі в комплексних антигомотоксичних препаратах, чимало з яких можна було б використовувати й у ветеринарній практиці.

Застосування в практиці ветеринарної медицини, зокрема в органічному птахівництві, різних речовин у вкрай малих (гомеопатичних) дозах за умов патофізіологічного чи клініко-анатомічного, а також гомеопатичного або гомотоксикологічного діагнозу здебільшого призводить до досить успішних кінцевих вислідів, не створюючи при цьому додаткового токсичного навантаження на організм і не спричинює накопичення залишкових кількостей ліків або їх метаболітів у продукції птахівництва. Рекомендації зі застосування гомеопатичних засобів розробляють на основі даних, які отримують у процесі вивчення їхнього впливу на організм здорових тварин і людей. Широка картина процесу лікування, отримана під час таких експериментів, є основою у виборі відповідного препарату, який згодом виготовляють і застосовують згідно з вимогами і положеннями гомеопатичної фармакопеї відповідно з принципу подібності: «*Similia similibus curantur*» – подібне лікується подібним. Найважливішими аспектами у таких дослідженнях є хіміко-фізичний аналіз речовин, помірно токсичне навантаження (дослідження/спостереження), емпіричний лікувальний досвід, спостереження за розвитком і перебігом захворювання й експериментальне дослідження речовини.

Гомеопатичний лікарський засіб дає змогу регулювати порушення функції ураженого хворобою організму, сприяючи повному відновленню його функціональних можливостей, але, як правило, період видужання довготривалий. При цьому фахівці не завжди беруть до уваги стан власних регуляторних можливостей організму, які досить часто помітно виснажені, або в таких випадках, коли очевидні розпад тканин, фіброзна дегенерація або інші незворотні процеси в організмі. Гомеопатія ж – чудове доповнення до аллопатичної хіміотерапії, тому що таке лікування дає змогу організму досягти гармонії в процесі саморегуляції.

Здійснювана відповідно до законів природи, з її фундаментальними принципами й механізмами, гомеопатія – істинно біологічна терапія. Біологічне гомеопатичне лікування існує й діє в єдиному контексті з різними підходами до захисту людства, тваринного світу й навколишнього середовища.

Гомеопатія в комплексі з фітотерапією, квітковою терапією за Бахом, кольоротерапією та аромотерапією є найбажанішими і найефективнішими методами у профілактиці та лікуванні захворювань за умов органічного птахівництва. На відміну від інтенсивного промислового птахівництва, птиця, яка утримується за органічною технологією, перебуває в значно кращих і вигідніших умовах щодо забезпечення від захворювань як інфекційного, так і неінфекційного характеру. Цьому сприяють передусім умови розташування птиці, як у пташнику, так і на вигулах і пасовищах, з урахуванням оптимальної щільності посадки. Наприклад, за умов промислового птахівництва на одну голову припадає $\frac{3}{4}$ м², тоді як за органічного птахівництва – 8 м² і більше, що значною мірою унеможливує і суттєво перешкоджає розмноженню й розповсюдженню різноманітних

хвороботворних чинників інфекційного та інвазійного характеру. (Зазначене явище переконливо доведено експериментами, проведеними на біоптахофермах Фінляндії). Відомо також, що птиця, яку вирощують за такою технологією, частково через її генетичні задатки, але більшою мірою саме через здоровий спосіб утримання, має значно вищу імунобіологічну активність. Така птиця набагато стійкіша до різних видів захворювань, аніж надзвичайно чутливі до збудників гібриди, створені з метою одержання в стислі терміни рекордних показників продуктивності. У зв'язку з високою природною опірністю птиці для факультативних мікроорганізмів залишається дуже мало шансів інфікувати стадо й спричинити захворювання. Але треба пам'ятати, що імовірність виникнення як інфекційних, так і неінфекційних захворювань існує завжди, тому птахівничі господарства, що спеціалізуються у виробництві екологічно чистої продукції (м'ясної чи яєчної), обов'язково повинні мати у своїй технологічній карті план превентивних профілактичних і протиепізоотичних заходів. Цей план має бути погоджений Державною ветеринарною інспекцією відповідного адміністративного району.

Основною умовою випередження повинно стати правильно підібране стадо з кращих екземплярів певного генетичного типу, з належною годівлею та утриманням, що згодом дасть змогу постійно утримувати загальну природну резистентність птиці на високому рівні. Крім того, для гарантованого повномасштабного захисту птиці від захворювань необхідно неухильно дотримуватися графіка своєчасного проведення всіх протиепізоотичних заходів. Під особливим контролем мають бути терміни активної імунізації птиці від гостроінфекційних захворювань. Існують можливості й подальшого якісного удосконалення посилення специфічного імунітету завдяки впровадженню різноманітних нових альтернативних засобів і методик за їх застосування у певний спосіб.

У господарствах органічного птахівництва слід звертати увагу не лише на профілактику розмаїтих захворювань, а й у разі їх виникнення – на нестандартні, неспецифічні схеми та методи лікування. При цьому перевагу надають лікарським засобам із діючими основами винятково природного походження – у тому числі різноманітним, з побічними діями препаратом хімічного походження (антибіотикам, сульфаніламидам, гормональним препаратам тощо).

Подасмо далі коротку характеристику деяких вискоєфективних гомеопатичних засобів, які на сьогодні в нашій країні ще не набули широкого застосування в практиці ветеринарної медицини.

– Citrokehl: рекомендований до використання за зовнішніх і внутрішніх пошкоджень, оскільки зменшує кровотечу, захищає пошкоджені стінки кровоносних судин, поліпшує кровотворення і регулює склад крові;

– Miscokehl – краплі: регулює склад крові, а також впливає на швидкість її згортання, є досить ефективним у лікуванні захворювань, що супроводжуються явищами застою крові;

– Sanuvis: виготовляють з молочної сироватки правостороннім центрифугуванням. Засіб посилює окисно-відновні процеси в клітинах, регулює кров'яний тиск і поліпшує роботу серця та кровообіг загалом;

– Terrakraft: отримують із виноградних кісточок. Препарат із вираженими ензимними властивостями. Містить значну кількість вітаміну Е, а також легкодоступних форм мінеральних речовин (марганець, мідь, магній, бор, молібден, селен, цинк тощо). Протизапальний, знеболювальний, антиоксидантний, а також спроможний значно поліпшувати обмінні процеси в організмі, внаслідок чого має широкий спектр застосування у лікуванні різних захворювань;

– Uncarla tomentosa (Котячий кіготь, ендемік – Перу): лікарські засоби з цієї рослини мають яскраво виражені імуностимулюючі, протизапальні, а також протинабрякові й антикоагуляційні властивості.

Серед групи гомеопатичних засобів до окремої категорії належать так звані Нозода (Nosoda), які отримують із тканин хворих організмів (людського або тваринного походження), збудників захворювань, їх токсинів і продуктів їхнього розпаду. Деякі з них можуть слугувати як активаторами специфічного механізму захисту організму від певних захворювань або так званою гомеопатичною вакцинацією. Наприклад, під час захворювання хворобою Марека (однойменна назва Нозода) для профілактики інфекційного бурситу застосовують Нозоду парвовірусу, а за інфекційного бронхіту профілактично застосовують туберкулін [Koch] Нозода;

– «Рятувальні краплі» (Rescue remedy): єдиний комбінований препарат із групи препаратів КТ за Бахом, який за ефективністю надзвичайно вдало вписався в практику як гуманної, так і ветеринарної медицини, особливо для стабілізації наслідків важких стресових перевантажень організму.

Висновки. Виробництво органічної продукції тваринного походження не може бути реалізоване без упровадження у ветеринарній практиці методів лікування та профілактики гомеопатичними засобами.

Бібліографічний список

1. Ветеринарный справочник. Оригинальное издание. – К. : Каскад-Медикал 000 А/Я В 51, 1998.
2. Довідник з хвороб птиці / [В. В. Герман, Б. Т. Стегній, П. І. Вербицький та ін.]. – Харків : Фоліо, 2002. – 296 с.
3. Паровіч П. Вирощування сільськогосподарських тварин в екологічних господарствах : Практич. реком. : пер. з польської / П. Паровіч, Й. Тибурскі ; за ред. П. Грицишина, Б. Кружеля. – Львів : Арал, 2010. – 48 с.

4. Патолого-анатомическая диагностика болезней птицы / [А. В. Акулов, В. М. Апатенко, Б.Ф. Бессарабов и др.]. – М. : Колос, 1978. – 430 с.
5. Augustin M. Termeszetygyaszati kezikonyv / Augustin M., Schmiedel V. – Budapest, 1998.
6. Becvar W. Nutztiere natuerlich heilen. Oesterreichischer Agrarverlag, / W. Becvar. – Klosterneuburg, Wien, 1995.
7. Hamalcik P. Biologische Therapie in der Veterinaermedizin / P. Hamalcik. – Aurelia-Verlag, Baden-Baden, 1992.
8. Jozsef T. Termeszetygyaszati alapismeretek / T. Jozsef // Nepszoleti Kepzesi Kozpont, Salgotarjan, 1998.
9. Roy R. Homoopathischer Ratgeber 18 / R. Roy, C. Lage-Roy. – Lage & Roy, 1995.
10. Verlag D. GmbH. Tierkrankheiten. Ein Leitfagen fur den Spezialisten. Delta Verlag GmbH. – Berlin, 1998.

**Кружель Б., Грицишин П., Павкович С., Вовк С., Лисак Г., Кректун Б.
Гомеопатія у птахівництві**

Застосування гомеопатичної терапії в органічному птахівництві має позитивний ефект. Гомеопатія не має токсичного впливу на організм та не призводить до накопичення залишкових кількостей лікарських засобів або їх метаболітів у продукції птахівництва.

Ключові слова: гомеопатія, органічне птахівництво.

**Kruzhel B., Hrycyshyn P., Pavkovych S., Vovk S., Lysak G., Krektun B.
Homeopathy in poultry**

The use of homeopathic therapy in organic poultry farming has a positive effect. In addition, the use of homeopathy has no toxic effects on the body and does not lead to the accumulation of residual amounts of drugs or their metabolites in poultry products.

Key words: homeopathy, organic poultry.

**Кружель Б., Грицишин П., Павкович С., Вовк С., Лисак Г., Кректун Б.
Гомеопатия в птицеводстве**

Применение гомеопатической терапии в органическом птицеводстве имеет положительный эффект. Гомеопатия не имеет токсического воздействия на организм и не приводит к накоплению остаточных количеств лекарственных средств или их метаболитов в продукции птицеводства.

Ключевые слова: гомеопатия, органическое птицеводство.